

sava felinament el misteri afrós --- Una ruada de preguntes i de qüestions eixien, a tall de sagetes, de la seva boca; i per la cara se li veia *llambregar* com una ombra gairebé imperceptible», doncs 'llançar reflexos', Coromines (en l'autògraf primer de *L'Avi dels Musols*, cap. I = *Joan Apòstol*, v. 136, si bé és veritat que en la versió definitiva ho canvià per *pampalluguejar*, i així va imprimir-se). I en MrnVayreda és també intransitiu, i amb un matís semblant, però duent *la vista* com a subjecte: «—No veig bé lo qu'és, fill —deia jo des de mon llit, estirant lo coll i *llambregant* la vista—: no sé si és un tomàquet madurat o ---» (*Carlinada*, cap. XIII, p. 224).

Sens dubte és en l'ús transitiu que el mot pertany al català comú, i que l'han usat escr. de primer ordre: «Som com el patriarca Moisès, que sols logrà la gràcia de *llambregar* al lluny la terra de promissió», Marian Vayreda (*Sang Nova*, v, § 16, 459); «Déu meu: ¿qui es malfiarà d'aquestes coses benignes, ni qui en temerà cap turpitud si sap *llambregar*-hi al dedins el vostre somfís purificador?», Ruyra (*Entre Flames*, p. 90, narració en la qual l'usa altres vegades); «no em crec prou preparat per absoldre el programa que acabo de formular, per més que hi *llambrego* temptadores clarícies», id. (en el seu valuós assaig psicològic de la *Misc. Prat de la Riba*, 1925, p. 209 = O. C., 722b), que tant va usar-lo des de *Marines i Boscatges* (amb «la *nuance*, soït distinguer, pp. 107, 126?; soït 'remarquer par hasard', ibid., 178, 160», diu Tallgren). Tant o més freqüent encara intr. per 'pegar llambregades, mirar vivament i sense deixar que es noti gaire': «Lo mestre de cases, peu dret a la porta del fideuher, conversant ab l'avi o 'l pare d'en Ton, *llambregava* de reüll a sa boïga», Pons M. (*Colla del C. VIII*, 83).

Dretament en sintetitzà Fabra el sentit i la forma, en un sol mot, en traduir-lo «atisbar» (tot observant que en el present té vocal oberta *llambrega*, *Gram.* 1912, pp. 12, 411). Però és que no són solament la llunyania i la percepció aguda i discernidora el que caracteritza aquesta mena de mirar, sinó també una espècie de mascla i enèrgica virulència: «--- el Doctor Turró, home de penya, crític irascible de les bagatelles ciutadanes; el que el veia entrar, per una nit d'hivern, embolcat amb la seva capa rebregada, calat el seu barret tou, no gaire repassat de cara, llançant *llambregades* gens amables, apretades les barres per un gest habitual de la boca, hauria pogut pensar --- *llambregant* els ulls sota la barricada esquerga de les celles --- La ira d'En Turró --- els que l'hem sentida brunzir sota el llambregar de la seva mirada, en servarem el record», Coromines (1926, O. C., 1479b-80). En una fantàstica narració popular que no em reïx de precisar, veiem com d'un home ferotge, d'hàbits egoïstes inhumans, en alçar el cap gelós, diuen «com *llambrega* el brètoll!»

Una pista etimològica, bona almenys pel costat semàntic, ja va intuir-la i assenyalar-la Tallgren (*Glanures*, *Npb. Mgn.* xiv, 1912, 13; xvi, 91), en relacionar-ho amb *llambregar*, que és principalment balear, i a Mallorca (*lambregá*) significa 'lluïr, resplendir' i *llam-*

bre 'resplendor'; els pescadors de canya, per dir que no s'és acostat ni de lluny cap peix a la pesquera, diuen: —«No he vist cap *lámbrø!* - això és, no he vist lluir cap peix: les escates del peix lluen», Alcover (*BDLC VII*, 301). En tenim comprovacions per totes bandes, i a totes les Illes (a part d'altres passatges d'AMAlcover: 'guspirejar, brillar', *BDLC VII*, 280).

Algunes d'elles en eloqüent coincidència amb l'ús verdaguerià de *llambregar*: «la mar acaricia ses roques, i resplendeixen llavors els milers de Noctiluques, com si fossen *llambreigs* de ses estrelles del cel», Arx. Lluís Salvador (p. 145); *llambror*: un pescador de Cabrera em deia d'un peix: «miri allà i a sa *lambro dat söl* veurà on s'enfonsa» (1969); no figura en els *DFgra.* i *Damen.*, però el *Dag.* ja el dóna com a mallorquí amb cita de Tomàs Aguiló (1852); «la vostra cara *llambretja*: / jo no sé qué us hi posau! / feis està en pecat mortal / es fadrí qui vos festetja», *Amoroses* (ed. Moll, p. 12); «la gran vident del poble, la verge Nurredduna: / sos ulls irradiaven entorn somni diví / --- / al cos li subjectava la vesta un cinturó / de bàrbara riquesa, i el misteriós falçó / d'argent, damunt sa roba lluint, feia a la vista / *llambreigs* de mitja lluna serena, però trista», Costa Llobera (*Deixa del Geni Grec*, 7d, *IdOr*, p. 135); «*llambreigs* de besllum blavosa», id. (*Agre de la T.*, 139.12).

No menys a Menorca: «*llambretjar*: *relumbrar; brillar, reluire; llambretjant*: *relumbrante; llambretjad* ---; *llambre*: *relumbrón, lueurs, splendeurs*» (Ferrer Cardona, p. 391); «per al poble, el refrany --- li és fita alta, farola *llambretjanta*, posada per l'experiència secular ---», «sa contesta d'en Vivó és de lo més flauet que li coneixem: es motiu no 'n demanava més; però amb tot i això hi *llambretja* qualque 'vivonada' --- una de ses darreres gloses ---», Camps Merc. (*Folk.* i, 272, 199); i de nou amb Verdager: «amb els seus brodatos d'or, arrencaven espurnes del sol que *llambrejava* en el cel», Ruiz i Pablo (*Novell. Men.*, *IdOr*, 49). En fi, a Eivissa: «Tot endiuemenjades, / passen ses pareies p'és camí de missa: / ses embotonades / i ses emprendades / fan *llambretjadissa*», I. Macabich (Villangómez, *Ll. d'Eivissa*, 84; *llambretja* Pres. 3, ibid., 88).

Llambregar, *llambre* i els seus afins són, doncs, neta-ment balears. Em consta, però, que això no és del tot absent del català oriental, almenys el llevantí de la Costa; i no deu ser casual que en tingui una nota d'un pescador i una altra d'un blanenc, i els altres vinguin igualment d'aquella banda, donada la connexió amb la mar que veiem ací i allà en els testimonis balears: +*llambrall* 'fulgor, lluisor' (si bé no del peix, ací, sinó del material de pescar): «sí la xarxa passa massa a la vora, el peix fuig quan veu el *lambrái*» sentia jo a l'hereu d'una vella família de pescadors de Sant Pol (1953): «jo l'aire abomino / d'aquest món sensual: / jo aquí hi endevino / l'esperit del mal: / ¿qui són aquells homes / --- / que a animar les bromes / ixen d'improvís? / Llurs cares groguenques / m'han causat esglai / --- / son riure sardònic, / sos llavis morruts, / el *llambreig* irònic / de sos ulls menuts / ---», Ruyra; 2